

Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik Hakkında Bilgilenme

EMO İzmir Şubesi
Güvenlik Yangın Algılama ve Uyarma Komisyonu

“Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik” ülkemizde ilk olarak 26 Temmuz 2002 tarih ve 24827 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girdi ve Yönetmelik yayınlandığı haliyle 4 yıl süre ile uygulandıktan sonra, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Yapı İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yönetmelikte değişiklikler taslağı hazırlandı ve konu ile ilgili Odalardan ve Derneklerden “yönetmeliğin uygulanması aşamasında yaşanan aksaklıkların belirlenmesi, teknolojik gelişmeler, yangınla ilgili güvenlik anlayışındaki değişiklikler ve AB uyum çerçevesinde değişiklik yapılması” amacıyla görüş istendi.

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası, Yönetmeliği kendi meslek alanı açısından inceledi, ilgili komisyonlarında yönetmelik uygulamaları tartışıldı ve Odamız görüşü Bayındırlık ve İskan Bakanlığının ilgili birimlerine yazılı ve sözlü olarak sunuldu.

Konu ile ilgili basın açıklamaları yapıldı, basın ve yayın organlarında bu konuda haberler yer aldı ve kamu oyu dikkati bu yönde çekildi. Ancak bütün bu uyarılara ve görüşmelere rağmen, kamunun can güvenliğini tehlikeye atan maddeler ve mesleğimiz ile ilgili olumsuzluklar düzeltilmedi ve “Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik” Bayın-

dırlık ve İskan Bakanlığının 1/11/2007 tarihli ve 5098 sayılı yazısı üzerine, 7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu’nun ek 9 uncu maddesine göre, Bakanlar Kurulu’nca 27/11/2007 tarihinde kararlaştırılmış ve 19 Aralık 2007 tarih 26735 sayı ile Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Odamız uzmanlık komisyonlarının raporları Hukuk Müşavirlerimize iletili ve 15 Şubat 2008 tarihinde yönetmeliğin meslek alanımızla ilgili olumsuzluklarını içeren maddelerinin iptali istemiyle Danıştay’da dava açıldı. Dava dosyasında Odamızın bu süreçte yaptığı çalışmaların yanı sıra, yönetmeliğin olumsuzluk içeren maddelerine ilişkin çeşitli üniversitelerde görevli öğretim üyelerinden alınmış görüşlere de yer verildi.

Yönetmeliğin olumsuzluklar içeren dava konusu edilen maddelerine kısaca değinecek olursak;

Yayımlanan Yönetmeliğin amacı 1. maddede “kamu kurum ve kuruluşları, özel kuruluşlar ve gerçek kişilerce kullanılan her türlü yapı, bina, tesis ve işletmenin, tasarımı, yapımı, işletimi, bakımı ve kullanımı safhalarında çıkabilecek yangınların en aza indirilmesi ve herhangi bir şekilde çıkabilecek yangının can ve mal kaybını en aza indirerek söndürülmesini sağlamak üzere, yangın öncesinde ve sırasında alınacak

tedbirlerin, organizasyonun, eğitimin ve denetimin usul ve esaslarını belirlemektir” şeklinde yer almıştır.

Amaç maddesinde ortaya konulduğu şekliyle, yangınla mücadele pek çok unsur içermektedir ve mimarlık, makine, elektrik, kimya mühendisliği disiplinlerini ilgilendiren geniş bir alanı bulunmaktadır.

Yeni yayınlanan yönetmelik, 2002 yılında yayınlanan aynı içerikli yönetmeliğin yerini almıştır. Yangınla mücadele açısından, iki yönetmeliğin yayınlanması arasındaki beş yıllık süreçte daha ileri ve etkin mücadele yöntemlerine yer verilmesi gerekirken, pek çok kamuya açık yapının adeta yangın güvenliğinden yoksun bırakıldığı, teknolojik açıdan daha geri bir düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır.

Kamu güvenliği açısından sakıncalı görülen bazı hükümler, 7126 sayılı Yasa’nın Ek 9. maddesi ile Yönetmeliğin amaç maddesine de aykırılık taşımaktadır.

Yönetmeliğin 62. maddesinde, yangından koruma önlemi açısından, asansörlere bulunması gereken özelliklere yer verilmiştir. 62. maddenin 5. fıkrasında, “yüksek binalarda ve topluma açık yapılarda kullanılan asansörlerin aşağıda belirtilen esaslara uygun olması gerekir” denilmiş ve üç alt bent halinde, bu tür yerlerde alınması gerekli önlemler sıralanmıştır. Yönet-

melîğin “Tanımlar” başlıklı 4. maddesinde, “yüksek bina” tanımı yapılmıştır. Buna göre, “bina yüksekliği 21.50 m’den veya 7 kattan fazla, yapı yüksekliği 30.30 m’den veya 10 kattan fazla olan binalar” yüksek bina olarak tanımlanmıştır.

Yönetmelik’te, “topluma açık yapı” tanımlanmasına ise rastlanmamaktadır. Dolayısıyla bu deyimden ne anlaşılması gerektiği de bilinmemektedir. 4. maddede, “kamuya açık bina” tanımı bulunmakla birlikte, kastedilen yapıların bunlar olması halinde, tanıma uygun bir ifadeye yer verilmesi gerekirdi.

62. maddenin 5. fıkrasında düzenlenen önlemler, yüksekliğine bakılmaksızın tüm “kamuya açık bina”lar ile “yüksek bina”larda alınması zorunlu önlemlerdir. Maddenin düzenleniş şekliyle, bina yüksekliği 7 kattan fazla, yapı yüksekliği 10 kattan fazla binaların ancak “kamuya açık” olması halinde, sıralanan önlemlerin alınacağı, aksi halde bu önlemlere yer verilmeyeceği görülmektedir. Hastane, okul, yurt gibi yoğun kullanımlı binaların genellikle 7 kattan düşük binalar olması nedeniyle, asıl önlem alınması gereken bu gibi binaların önlem dışı tutulması, yangın güvenliğine aykırı bir uygulamadır. Bu nedenle, Yönetmeliğin 62. maddesinin 5. fıkrasının iptali gerekir.

Yönetmeliğin 160. maddesinde, aynı hükümler mevcut yapılardaki asansörler için düzenlenmiştir. Yukarıda değindiğimiz nedenlerle, 160. maddenin 4. fıkrasının da iptali gerekmektedir.

Yönetmeliğin 63. maddesinde, yapılarda bulunması gereken acil durum asansörleriyle ilgili önlemlere yer verilmiştir. Maddenin 4. fıkrasında “acil durum asansörünün kabin alanının en az 1.8 m², taşıma kapasitesinin en az 630 kg” olması şeklinde bir teknik veri yer almıştır. Bu ifade teknik olarak yanlışlık bulunmaktadır. Kabin alanlarının belirlenmesi ve tasarlanması EN 81-1 ve EN 81-2 standartlarına göre

Ek-7 Otomatik Algılama Sistemi Gereken Binalar

	Yapı Yüksekliği (m)	Bina toplam kapalı alanı (m ²)
1. Konutlar	>51,50	-
2. Konaklama Amaçlı Binalar	>6,50	>1000
3. Kurum Binaları	Eğitim Tesisleri	>21,50
	Yataklı Sağlık Tesisleri	>6,50
	Ayakta tedavi ve diğer sağlık tesisleri	>21,50
4. Büro Binaları	>30,50	>5000
5. Ticaret Amaçlı Binalar (1)	> 12,50	>2000
6. Endüstriyel Amaçlı Yapılar (2)	>21,50	>7500
7. Toplanma Amaçlı Binalar	Yeme içme	>12,50
	Eğlence	>12,50
	Müze ve sergi alanları	>6,50
	Terminaller	> 6,50
8. Depolar	>6,50	>5000
9. Yüksek Tehlikeli Yerler	>6,50	>1000

(1) Sebze ve meyve halleri, balık halleri, et borsaları, metal yedek parça bulunan yerler ile benzeri yangın riski olmayan yerler hariç.
(2) Metal işleme ve montaj vb yangın riski olmayan yerler hariç.

yapılmaktadır. Bu standartlara göre 1.8 m² kabin alanı 800 kg’lık bir kapasiteye denk gelmekte olup, burada seçilen 630 kg’lık taşıma kapasitesi ile uyumsuzdur. Teknik olarak yanlış olan bu belirleme nedeniyle, 63. maddenin 4. fıkrasının iptali gerekir.

Yönetmeliğin 75. maddesinde “algılama ve uyarı sistemi” önlemlerine yer verilmiştir. Yangınlara, henüz büyümeden ve olabildiğince erken müdahale edilebilmesi için, teknolojik olarak en önemli güvenlik önlemleri arasında, yangın algılama ve uyarı sistemleri gelmektedir.

75. maddenin 3. fıkrasında, “yapı yüksekliği veya toplam kapalı alanı Ek-7’deki değerleri aşan binalara otomatik yangın algılama cihazları tesis edilmesi mecburidir” hükmü getirilmiştir. 5. fıkrada ise “Ek-7’de belirtilen binalardaki bütün mahallere, TS EN 54-14’e göre algılayıcılar yerleştirilir. Yangın anında normal baca niteliği olmayan, içinde yanmaya elverişli madde bulunmayan ve erişil-

mesi olanaklı olmayan boşluklara duman algılayıcı takılması gerekli değildir” denilmektedir.

Bu maddeler ve Ek-7 tablosu birlikte değerlendirildiğinde, yüksekliği 21.5 m’den alçak veya toplam yapı alanı 5000 m²’den küçük her türlü eğitim tesisinde otomatik yangın algılama sistemlerinin yapılması zorunluluğu ortadan kaldırılmaktadır. Aynı şekilde, sağlık tesisleri ya da insanların yoğun olarak bulunduğu yeme, içme, eğlence vb. yerler ile endüstriyel tesisler, ticari amaçlı binalarda getirilen sınırlarla, otomatik yangın algılama sistemlerinin yapılması zorunluluğu ortadan kaldırılarak, yangın güvenliği önlemlerinden yoksun bırakılmaktadır.

Konu ile ilgili örnek verilecek olursa;

Okullar: Ülkemizin büyük bölümünün 1. ve 2. derece deprem kuşağında olması sebebiyle Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’nın tip projelerinde okullar 3 katlı tasarlanmaktadır. İlgili tabloda ise 21,50 metreden (7 kat)

büyük eğitim tesislerinde otomatik algılama sistemi kullanılması gerektiği belirtilmektedir. Yedi kattan az olan eğitim tesislerinde yangın riskinin olmadığı anlamına gelen bu tanımlama, uluslararası müşavirlik hizmetleri ile tasarlanan ve Avrupa standartlarında inşa edilen ülkemizde yaygın eğitim tesisleri için uygun değildir.

Sağlık tesisleri: Sağlık Bakanlığı tarafından inşa edilen en büyük hastaneler 4 katlıdır. Oysa tabloda yataklı sağlık tesislerinin 6,50 m'den (2 kat), ayakta tedavi ve diğer sağlık tesislerinin 21,50 m'den (7 kat) büyük olması halinde önlem alınacak, aksi halde otomatik algılama sistemi tesis edilmesi zorunlu olmayacaktır. Ülkemizde kaç tane 7 kattan büyük sağlık ocağı veya poliklinik vardır? Tek katlı olupta yüzlerce yaşlı veya bakıma muhtaç hastanın yatarak veya ayakta tedavi gördüğü sağlık tesisi sayısının ne kadar yaygın olduğu ortadadır.

Müze ve sergi alanları: Türkiye'nin en değerli müzelerinden Topkapı Sarayı'nın tamamına yakınının tek katlı olduğu düşünüldüğünde, Yönetmelikle getirilen 6,50 m (2 kat) sınırı, bir çok müze ve sergi alanını önlemsiz bırakacaktır. İçerisinde paha biçilemeyen sanat eserlerinin olduğu sergi sarayları veya tarihe ışık tutacak eserlerin olduğu bir mekanların yangına karşı güvence altında tutulabilmesi için 2 (iki) kattan büyük inşa edilmesi gerekecektir.

Örneklerin çoğaltılabileceği bu olumsuz tablo ile yangın algılama ve uyarı sistemleri büyük oranda yapılamaz hale getirilmiştir.

Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na 75. maddenin 3. ve 5. fıkralarındaki düzenleme ve Ek-7'de yer alan değerlerin hangi kaynaklardan alındığını yazılı olarak sormuştur. Bakanlık cevabında, "Avrupa'nın EN, ABD'nin NFPA, İngiltere'nin BS ile Singapur standartlarından yararlanılarak" hazırlandığını ifade etmiştir.

Odamız uzmanlık komisyonları tarafından yapılan araştırmalarda,

Ek-7'de düzenlenen tablonun, hiçbir standarda uymadığı belirlenmiştir. Bu durum kimi üniversitelerdeki öğretim görevlilerine de sorulmuş ve ekte sunduğumuz raporlarda aynı sonuca ulaşıldığı görülmüştür.

Yıldız Teknik Üniversitesi Elektrik-Elektronik Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Galip CANSEVER tarafından düzenlenen raporda Avrupa Birliği ülkelerinde kullanılan EN (Auropean Norm) standardında, TSE'nin TS EN CEN/TS 54-14 standardında, ABD'nin Ulusal Yangından Korunma Kurumu (NFPA) kurallarında, Ek-7'de bulunan bir düzenleme bulunmadığı belirtilmiş ve bu tablonun bir benzerinin Singapur Yangın Yönetmeliği içerisinde bulunduğu bilgisine yer verilmiştir.

Genellikle yüksek binaların bulunduğu belirtilen Singapur'da bile, Ek-7 de yer alan tabloyla "şablon olarak örtüşen" yönetmelik hükümünün, bina kat sayısı alt sınırının çok düşük bir değer seçildiği tespitine yer verilmiştir. Örneğin endüstriyel amaçlı binalar için Ek-7'deki tabloda 7 kattan büyük olma zorunluluğu aranırken, Singapur'da bu sınırın 4 kat olarak belirlendiği vurgulanmıştır.

Rapor'un sonuç bölümünde, "Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmeliğin 75. maddesinin 5. bendinde bahsedilen ve Ek-7'de bulunan tablo özellikle topluma açık özel ve kamu binalarında yangın algılama ve uyarma sistemlerini uygulanmaz hale getirmektedir. Dünyada gelişmekte olan ülkeler dahil hiçbir yerde başka bir örneği olmayan söz konusu bu tablo ile hazırlanmış Yangından Korunma Yönetmeliğinin, can ve mal kaybını önleyecek şekilde uygulanması olanaklı görünmemektedir" denilerek, Yönetmeliğin sakıncaları açıkça ortaya konulmuştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Eski İtfaiye Müdürü (Daire Başkanı) Doç. Dr. M. Muhittin SOĞUKOĞLU'nun düzenlemiş olduğu Teknik Rapor'da da, Yönetmeliğin 75. mad-

desinin 5. fıkrası ve Ek-7'de bulunan tablonun getireceği sakıncalar ayrıntılı bir şekilde yer almıştır.

Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Y. Mimar Güner YAVUZ tarafından hazırlanan Teknik İnceleme Raporu'nda konu ayrıntılı bir şekilde ele alındıktan sonra, "yeni Yönetmelik 75. madde "Ek-7 Otomatik Algılama Sistemi Gereken Binalar" başlıklı tabloda verilen yapı yüksekliğiyle ve bina toplam kat alanıyla ilgili sayısal sınır değerlerin yanıltıcı olduğu ve herhangi bir kaynağa dayanmadığı kanısına varılmıştır" denilmektedir.

Yukarıda belirtilen raporlardan da anlaşılacağı gibi, Yönetmeliğin 75. maddesinin 3. ve 5. fıkralarıyla, bu fıkralarda atıfta bulunulan Ek-7'deki tablo, herhangi bir bilimsel veriye ve kabul edilebilir standarda dayanmamaktadır. Bu haliyle, mevcut uygulamadan daha geri bir düzenlemedir ve pek çok kamuya açık binayı, yangına karşı korumasız bırakacaktır.

Bilime ve tekniğe uygun olmayan, kamu güvenliği ve sağlığı açısından oluşacak tehlikeleri önlemekten yoksun bulunan düzenleme, aynı zamanda 7126 sayılı Yasa ve dava konusu Yönetmeliğin amaç maddesine de aykırılık taşımaktadır.

Dava konusu düzenleme açıkça hukuka aykırı olduğu gibi, uygulanması halinde kamuya açık binaları yangın güvenliğinden yoksun bırakacağından, giderilmesi güç zararlar doğuracak niteliktedir. Bu nedenle, dava konusu Yönetmelik maddelerinin yürütülmesinin durdurulmasını isteme zorunluluğu doğmuştur.

EMO her zaman olduğu gibi bu konuda da, kamunun can güvenliğini ve mesleğin çıkarlarını koruma görevini üstlenmiştir. Yapılan yanlışların kamuoyuna duyurulması ve doğru yöntemlerin açıklanması ve uygulatılmaya çalışılması EMO'nun görevidir.